

UDC 657
JEL: M41

Вільха В.А.,
ACCA, спеціаліст із фінансової звітності

ДИСКОНТУВАННЯ ВІДШКОДОВОНОГО ПДВ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

А Розглянуто практичну проблему оцінки заборгованості з відшкодування ПДВ у фінансовій звітності (за МСФЗ) в умовах несвоєчасного її погашення державним бюджетом. Обґрунтовано необхідність дисконтування таких заборгованостей. З точки зору правдивого подання розглянуто чинні стандарти щодо достатності регулювання ними зазначеної проблеми.

К ПДВ, бюджетне відшкодування, ОВДП-ПДВ, дисконтування, зменшення корисності, фінансова звітність, МСФЗ, Україна.

ДИСКОНТИРОВАНИЕ ВОЗМЕЩАЕМОГО НДС ДЛЯ ЦЕЛЕЙ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ

Вильха В.А.,
ACCA, специалист по финансовой отчетности

А Рассмотрена практическая проблема оценки задолженности по бюджетному возмещению НДС в финансовой отчетности (по МСФО) в условиях несвоевременного ее погашения государственным бюджетом. Обоснована необходимость дисконтирования таких задолженностей. С точки зрения правдивого представления рассмотрены действующие стандарты в плане достаточности регулирования данной проблемы.

К НДС, бюджетное возмещение, ОВГЗ-НДС, дисконтирование, обесценивание, финансовая отчетность, МСФО, Украина.

DISCOUNTING OF VAT REFUNDABLE FOR FINANCIAL REPORTING PURPOSES

Vilkha V.A.,
ACCA, financial reporting expert

A The paper discusses a practical problem of measurement of refundable VAT input in (IFRS) financial statements in case of untimely settlement by the state budget. The necessity of discounting of such balances is established. In the view of faithful representation, the currently effective standards are discussed with regard to sufficiency of their treatment of the stated problem.

K VAT, budget refund, VAT-bonds, discounting, impairment, financial statements, IFRS, Ukraine.

Постановка проблеми

Незважаючи на законодавче обмеження максимального терміну бюджетного відшкодування податку на додану вартість (ПДВ), що становить приблизно 70 днів, та наявність автоматичного режиму відшкодування для ряду підприємств [1], в Україні перевищення встановлених термінів відшкодування бюджетом і накопичення підприємствами «неліквідного ПДВ-активу» є значною проблемою, зокрема, для експортерів.

Цьогорічний випуск облігацій внутрішньої державної позики для погашення бюджетної заборгованості з відшкодування податку на додану вартість (ОВДП-ПДВ, або ПДВ-облігацій) – історично третій, після аналогічних надзвичайних кроків у 2004 та 2010 роках – у черговий раз ставить бухгалтерів та аудиторів перед практичними питаннями відображення вартості цих інструментів та моменту визнання змін у вартості. Проте, як буде

показано нижче, питання оцінки заборгованостей із відшкодування ПДВ виникає і в загальнішому випадку простроченої заборгованості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та невирішених аспектів проблеми

Проблемам відображення ПДВ у фінансовій звітності в Україні приділяли увагу Н. Бразілій, Г. Голик, С. Голов, Н. Довгопол, Р. Коршикова, М. Нестеренко, А. Озеран, Т. Семенко, І. Чалий. Однак лише А. Озеран [2] порушує проблему відображення зменшення корисності (знецінення) «дебіторської заборгованості з бюджетом за розрахунками з ПДВ», зокрема у випадку її прострочення, але, схоже, виключно з огляду на сумнівність повернення у зв'язку з відхиленням вимоги про сплату податковими органами та/або оскарження в суді.

Прострочення відшкодування ПДВ становить собою проблему обліку, навіть якщо вимога

відшкодування викликана податковими органами: відкладання фактичного часу відшкодування означає втрату вартості грошей у часі. Отже, технічно йдеться про дисконтування вартості цього активу для відображення зменшення корисності.

Метою статті є, з одного боку, обґрунтування методологічно правильної, відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) [3], оцінки (вимірювання вартості) заборгованостей із відшкодування ПДВ у фінансовій звітності з урахуванням очікувань щодо їх невчасного погашення, з іншого – розгляд самих чинних стандартів щодо достатності регулювання цієї проблеми.

Виклад основного матеріалу

Випадок сек'юритизації

Розглянемо частковий, але нині актуальний випадок заборгованості з відшкодування ПДВ, що була або буде обмінена на ОВДП-ПДВ із 5-річним терміном погашення [4; 5; 6] (зазначимо, що з подібною метою у 2013 році планувалося використовувати казначейські векселі [7], однак ці плани не було реалізовано).

Отримані облігації є фінансовими інструментами та мають бути визнані за справедливою вартістю (МСФЗ 9 §5.1.1) із можливим додаванням трансакційних витрат.

Як показала практика, більшість підприємств, що отримали облігації замість відшкодування ПДВ, досить швидко продали їх, оскільки були зацікавлені насамперед в обігових коштах для основної діяльності, а не в отриманні процентного прибутку. У 2010–2011 рр. ОВДП-ПДВ продавалися з дисконтом близько 20 % від номіналу [8]. Навіть у разі наміру та можливості підприємства утримувати інструмент до погашення, процентна ставка з ПДВ-облігацій може бути нижчою, ніж дохідність представлених на ринку цінних паперів із подібним ризиком. У тому ж серпні 2010 року звичайні ОВДП були розміщені під 13,9 % [9]. Якщо взяти цей процент за ринковий рівень доходності, то розрахункова ринкова вартість 5,5 %-х ПДВ-облігацій буде на 17 % нижчою від номіналу. Аналогічна ситуація й у 2014 році: ПДВ-облігації надаються під облікову ставку Національного банку України (9,5 %), тоді як останні розміщення ОВДП на подібний термін були під 14,3 % [10], що дає розрахункову ринкову вартість на 9 % нижчу за номінал.

Отже, справедлива вартість цінних паперів, отриманих в обмін на заборгованість, при їх

початковому визнанні може бути суттєво меншою за первісну вартість обмінюваної заборгованості.

Якщо цінні папери було отримано після звітної дати, але до публікації фінансової звітності, то, на наш погляд, факт отримання є подією, яка вимагає коригування в сенсі МСБО 10, – за умови, що на звітну дату вже було розуміння згоди керівництва підприємства на обмін (наприклад, подана заявка). Зараз така ситуація існує для підприємств зі звітною датою 30.06.2014 р., на яку складається звітність після липня, коли відбулося розміщення. У цьому випадку прибуток або збиток, пов'язаний із майбутнім визнанням отриманих цінних паперів, має бути визнаний уже в цьому звітному періоді – очевидно, шляхом коригування вартості заборгованості з відшкодування ПДВ на балансі на звітну дату.

Разом із тим, якщо до публікації звітності договірні відносини (у формі отриманих цінних паперів або іншій) ще не було укладено, то з точки зору МСБО 10 відсутня подія, яка вимагає коригування. Обмін заборгованості з відшкодування ПДВ на ОВДП є для підприємств добровільним [4], тому оголошення про майбутній добровільний обмін не є підставою для визнання збитку в цьому звітному періоді (хоч би при цьому й розумілося, що справедлива вартість отриманих цінних паперів буде меншою за поточну вартість заборгованості).

Однак ситуація, коли здійснення обміну за згодою підприємства призвело до визнання збитку у фінансовій звітності, є абсурдною в сенсі правдивого подання інформації (основоположної якісної характеристики фінансової звітності відповідно до Концептуальної основи МСФЗ [11]). Ураховуючи, що рішення про такий обмін мало прийматися керівництвом підприємства в інтересах власників, фінансова звітність, яка відображатиме погіршення фінансових показників як результат такого рішення, вводитиме в оману своїх користувачів.

Такий висновок можна поширити й на «попередній крок» – випадок, коли обміну заборгованості з відшкодування ПДВ на цінні папери не відбувається, він можливий тільки теоретично. Аби не потрапити в описану вище ситуацію з відображенням збитку як результату рішення задля інтересів підприємства, фінансова звітність мала би вже відображати зменшення корисності заборгованості на момент, коли стало відомо про її майбутню сек'юритизацію.

Це виявлене нами протиріччя щодо принципу правдивості подання поки не дає чіткої відповіді на запитання: «Дисконтувати чи ні?», але ілюструє необхідність розгляду загального випадку із застосуванням відповідних стандартів.

Загальний випадок

Перейдемо тепер до загального випадку «задавленої» заборгованості з відшкодування ПДВ безвідносно до можливості сек'юритизації заборгованості.

Заборгованості в розрахунках із бюджетом не є фінансовим інструментом, оскільки не мають догвірної природи. Відповідно, питання їхньої оцінки не регулюються МСБО 39 та МСФЗ 9.

Разом із тим у системі МСФЗ відсутні стандарти й інтерпретації, які би безпосередньо регулювали оцінку заборгованостей із ПДВ та взагалі податкових заборгованостей, окрім податку на прибуток.

Питання дисконтування поточних заборгованостей із податку на прибуток (на відміну від відстрочених, що, як відомо, не дисконтуються, хоч і є необоротними) обговорювалося [12], і в контексті цього дослідження буде доречним викласти суть обговорення. Розглядалася ситуація, коли відомо, що податок буде сплачено з деяким запізненням (наприклад, через певну домовленість із податковими органами). Пропонувалося, що в такому випадку суму податку буде дисконтовано, а ефект від дисконтування буде визнано як урядову субсидію відповідно до МСБО 20 (всупереч самому МСБО 20 (§2б), який виключає зі сфери свого застосування знижки, відстрочки та канікули з податку на прибуток). При цьому зазначалося, що дисконтування заборгованостей зі сплати податку на прибуток (якщо ефект суттєвий) є загальноприйнятою практикою серед великих бухгалтерських фірм, а питання «узаконення» такої практики виникло через суперечність із МСБО 20. У процесі обговорення цієї пропозиції членами Ради з міжнародних стандартів обліку (IASB) було виділено ряд аспектів проблеми.

1. Випадок, коли заборгованість із податку на прибуток є для підприємства не зобов'язанням, а активом (що, власне, найбільш подібно до нашої ситуації з відшкодуванням ПДВ). Наслідки:
 - 1.1. У такому випадку ефект від дисконтування не можна трактувати як урядову субсидію. Постає питання про його сутність і класифікацію: збільшення податку на прибуток або ж інший різновид витрат.
 - 1.2. Активи, пов'язані з оподатковуваним збитком, які переносяться для покриття прибутком майбутнього періоду, відносяться до відстрочених, а не поточних податкових активів, і, відповідно до МСБО 12, дисконтуватися не можуть. Тож необхідно розрізнити податкові активи, що будуть відшкодовані бюджетом (refundable),

та ті, що покриватимуться (recoverable) шляхом віднесення до прибутків у майбутньому періоді.

- 1.3. Терміни сплати відшкодування державним бюджетом можуть бути невизначеними, що технічно утруднює дисконтування. Окрім того, обчислення та проведення самого обліку (не тільки початкова оцінка, але й подальше нарахування процентів для згортання дисконту) можуть бути надто складними для малих підприємств.
2. Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку США (US GAAP) не вимагають дисконтування заборгованостей зі сплати податку на прибуток. Це має суттєве значення, оскільки останні роки триває проект зі зближення МСФЗ та US GAAP, тому IASB намагається уникати створення додаткових відмінностей. Зазначимо, що дисконтування поточних податкових заборгованостей у US GAAP не забороняється, тобто формально підхід є аналогічним до МСФЗ. Однак ураховуючи, що US GAAP ґрунтується на правилах (тоді як МСФЗ – на принципах), це означає, що на практиці дисконтування згідно з US GAAP не відбуватиметься.

Попри те що вимога дисконтування впродовж 2008 року містилася в «чорновому» робочому проекті (ballot draft) оновленого МСБО 12 «Податки на прибуток», своїм рішенням із цього питання [13] IASB вирішила «тимчасово» вилучити вимогу, не вводячи, однак, і заборони, – тобто зберегти поточне «мовчання» в стандартах стосовно питання дисконтування податкових заборгованостей. Зауважимо, що у варіанті МСФЗ для малих і середніх підприємств Рада недвозначно заборонила дисконтування заборгованостей із податку на прибуток [14, §29.23], тому рішення не вводити аналогічну заборону в загальному варіанті МСФЗ вказує на наявність міркувань проти такої заборони.

Для бухгалтерів на практиці аргументу «не є фінансовим активом» часто достатньо для зняття питання про дисконтування. Мусимо вказати, що такий підхід є поверхневим і не відповідатиме стандартам у всій повноті.

За відсутності стандарту, що спеціально регулював би оцінку заборгованостей із відшкодування ПДВ, відображення зміни їхньої вартості визначатиметься стандартом про зменшення корисності МСБО 36.

На наш погляд, факт наявності на балансі прострочених сум ПДВ до відшкодування потрібно вважати ознакою зменшення корисності цього активу згідно з МСБО 36. Оскільки справедливу вартість визначити неможливо (право вимоги відшкодування не може бути продане), зменшення

корисності визначатиметься позитивною різницею між поточною балансовою вартістю та вартістю під час використання такого активу. І оскільки цей актив за визначенням породжує окремий грошовий потік, то його вартістю у використанні буде дисконтований розмір очікуваного відшкодування.

Зауважимо, якби ми мали справу з авансом або передоплатою – іншим відомим видом активу, що не є фінансовим інструментом, – то питання про дисконтування було б недоцільним. Справді, аванс не генерує окремий незалежний грошовий потік – отриманий за нього актив буде використаний або проданий в межах цього бізнесу, тому знецінення має визначатися на рівні відповідної одиниці, що генерує грошовий потік.

Отже, МСБО 36 дає цілком достатні підстави для дисконтування прострочених заборгованостей із відшкодування ПДВ. Однак звернемо увагу на певну особливість через застосування саме цього стандарту: дисконтування буде не в момент визнання активу (як для фінансових інструментів), а лише на звітну дату. Щодо правдивості подання, це призведе принаймні до двох наслідків. По-перше, величини нарахованих витрат і доходів, якщо брати до уваги питання їхньої класифікації (що буде розглянуто нижче), залежатимуть від часу виникнення права на відшкодування відносно звітної дати. По-друге, це не завжди дозволить уникнути ситуації неправдивого подання, розглянутої вище для випадку з (можливою) сек'юритизацією. Наприклад, якщо заборгованість накопичена протягом цього звітного періоду й обмінена на цінні папери до звітної дати, то фінансовий ефект, поданий у Звіті про фінансовий результат, показуватиме збиток унаслідок прийняття підприємством пропозиції про обмін, а не збиток від зменшення корисності заборгованості.

Деякі технічні аспекти й аспекти подання

Дисконтування заборгованостей із відшкодування ПДВ призводитиме до трьох різночасових прямих ефектів у фінансовому результаті:

- 1) визнання збитку від зменшення корисності (у момент дисконтування);
- 2) подальше нарахування відсоткового доходу (у період до фактичного погашення);
- 3) можлива різниця між амортизованою вартістю та сумою погашення (відшкодування або вартістю отриманих цінних паперів) у момент погашення (може виникнути через невизначеність часу погашення на момент дисконтування).

У кінцевому підсумку сума цих трьох ефектів дорівнюватиме нулю. Проте на додаток виникатиме непрямий ефект (4). Економічний сенс запізнення

відшкодування ПДВ полягає в блокуванні частини обігового капіталу підприємства. Теоретично, для того щоб компенсувати це, підприємство буде змушене залучити додатковий капітал і сплачувати його вартість (відсотки або дивіденди) одночасно з нарахуванням відсотків на дисконтовану заборгованість. Можна сказати, що саме цю непрямую вартість фінансування (ефект 4) покриває відсотковий дохід (ефект 2), тоді як ефекти 1 і 3 разом формують чисту операційну втрату в момент її бухгалтерського визнання. Якщо прийняти це твердження, то маємо два важливі наслідки:

I. Щоб компенсувати непрямий ефект блокування капіталу, нарахування відсоткового доходу має здійснюватися за тією ж ставкою. Це готова відповідь на запитання про ставку дисконтування для «прострочених» заборгованостей із ПДВ: вона має дорівнювати вартості додаткового капіталу цього підприємства, тобто в більшості випадків – його середньозваженій вартості капіталу (WACC).

Зауважимо, що ставка доходності ОВДП не є прийнятною як ставка дисконтування в цьому випадку. Заборгованості з відшкодування ПДВ істотно відрізняються від ОВДП (у тому числі ОВДП-ПДВ) за профілем ризику: як через фактичну невизначеність термінів платежу, так і через неможливість продажу іншим особам.

II. У той час як ефект 2 (відсотковий дохід) потрібно буде однозначно віднести до фінансових витрат у Звіті про фінансовий результат (сукупний дохід), щодо ефектів 1 і 3 постає питання, як їх класифікувати: як збільшення податку, інші (операційні) витрати або ж фінансові витрати?

За МСФЗ підприємство подає дохід без ПДВ (оскільки з економічного погляду, будучи податковим агентом, воно не сплачує цей податок), тому такої статті витрат, як «Сплата ПДВ», у Звіті про фінансовий результат (сукупний дохід) підприємства немає. Класифікувати зменшення корисності заборгованості з відшкодування ПДВ як якийсь додатковий податок – підхід сумнівний із точки зору зрозумілості для користувача фінансової звітності, до того ж витрати за іншими податками (окрім податку на прибуток), як правило, все одно відображаються у складі інших витрат. Отже, перший варіант у випадку МСФЗ не є релевантним.

Як зазначалось, якщо ефекти 4 і 2 можна вважати взаємно елімінуючими фінансовими витратами та доходами, то ефекти 1 і 3 є чистою операційною втратою. Таким чином, «інші (операційні) витрати» виглядають найоптимальнішою класифікацією з погляду зрозумілості для користувача.

Все ж мусимо зауважити, що такий підхід може породжувати деякі нюанси.

Враховуючи, що дисконтування відбувається на основі МСБО 36 (тобто, як зазначено вище, тільки на звітну дату), це вестиме до різного відображення подібних трансакцій. Так (за звітної дати 31.12.2013 р., ставки дисконтування 12 % і терміну фактичного отримання відшкодування 6 місяців), виникнення права на відшкодування в 106 грн на 30.09.2013 р. призведе до визнання інших витрат зі зменшення корисності в 3 грн (на звітну дату) і фінансового доходу в 3 грн (останній буде визнано вже у 2014 році), тоді як аналогічне виникнення права відшкодування в 106 грн на 31.12.2013 р., відповідно, інших витрат і фінансового доходу по 6 грн, а на 30.06.2013 р. взагалі не породжуватиме доходів і витрат. Якби всі три ефекти класифікувались як «фінансові витрати», то це менше спотворювало б фінансові показники стосовно порівнянності.

Варто також зауважити, що питання класифікації може мати особливе значення через поширення показника EBITDA (прибуток до сплати процентів, оподаткування та амортизації), який застосовується як в інвестиційних переговорах, так і для оцінки діяльності менеджменту. Подання зменшення корисності як «фінансових витрат», переважно, буде в інтересах фінансових менеджерів, оскільки виводитиме ці втрати із суми EBITDA. Звісно, за умови, що розрахунок цього показника вестиметься поширеним зараз на практиці шляхом виключення фінансових витрат і доходів загалом, а не тільки витрат на виплату процентів (обговорення правильності того чи іншого способу розрахунку EBITDA виходить за рамки цієї статті).

Висновки

Викладений вище матеріал дозволяє дійти таких висновків відповідно до мети дослідження:

1. Для бухгалтерів-практиків ми однозначно рекомендуємо дисконтування заборгованостей із

відшкодування ПДВ у випадку їх «прострочення» для відображення втрат від зменшення корисності цього активу. Зазначена вимога ґрунтується на аналізі чинних стандартів.

2. Дисконтування має відбуватися за ставкою, що дорівнює вартості капіталу, який додатково залучає підприємство, тобто в більшості випадків – його WACC.

3. Чинні стандарти не дають однозначної відповіді на питання про класифікацію ефекту від дисконтування (втрати від зменшення корисності) у Звіті про фінансовий результат (сукупний дохід), що на практиці залишає місце для застосування професійного судження, а потенційно – і маніпуляцій з боку бухгалтерів та фінансових менеджерів. Ми, однак, стверджуємо на основі нашого розгляду, що вказаний ефект є по своїй суті операційним і має бути відповідно класифікований.

4. Оскільки дисконтування відбуватиметься згідно з МСБО 36, тобто на звітну дату, це не виключатиме випадків неправдивого подання інформації. Правдиве подання було б досягнуто, якби дисконтування відбувалося з моменту початкового визнання таких заборгованостей. Стосовно теоретичного розгляду, отже, мусимо ствердити, що чинні стандарти недостатньо регулюють зазначену проблему.

В системі МСФЗ вимога дисконтування обговорювалася щодо податку на прибуток, хоча й не була включена в остаточну версію відповідного стандарту. У світлі цього рекомендуємо та сподіваємося, що Рада з міжнародних стандартів обліку в майбутньому не тільки повернеться до розгляду питання дисконтування заборгованостей із податку на прибуток, а й просунеться загалом до врегулювання оцінки особливого типу активів та зобов'язань – податкових заборгованостей, які за своєю сутністю подібні до фінансових інструментів за всіма ознаками, окрім договірної природи.

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1360004289746753>
2. Озеран А. Проблеми відображення розрахунків з ПДВ при формуванні фінансової звітності / А. Озеран, Р. Коршикова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 9. – С. 32–38.
3. Official IFRS translations (Ukrainian 2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifrs.org/IFRSs/Pages/Official-Unaccompanied-IFRS-Translations.aspx#uk>
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про випуск облігацій внутрішньої державної позики для відшкодування сум податку на додану вартість» від 21.05.2014 р. № 139 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/139-2014-%D0%BF>
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про випуск облігацій внутрішньої державної позики для відшкодування сум податку на додану вар-

- тість» від 12.05.2010 р. № 368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/368-2010-%D0%BF>
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про випуск облігацій внутрішньої державної позики для погашення простроченої бюджетної заборгованості з податку на додану вартість» від 25.12.2003 р. № 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2014-2003-%D0%BF>
7. Порядок видачі, обігу, обліку фінансових казначейських векселів, виданих як електронний документ, та сплати за ними, затверджений постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання випуску фінансових казначейських векселів» від 21.08.2013 р. № 683 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/683-2013-%D0%BF>
8. На бирже впервые продали НДС-облигации [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://delo.ua/finance/zakljuchena-pervaja-birzheva-144070/>

9. Результати проведення розміщень облігацій внутрішньої державної позики 10 серпня 2010 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=268670&cat_id=34948
10. Результати проведення планових розміщень облігацій внутрішньої державної позики 22 липня 2014 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=400697&cat_id=391243
11. Framework (Official IFRS translations, Ukrainian 2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eifrs.iasb.org/eifrs/bnstandards/fr/2013/frgvtconceptualframework.pdf>
12. Agenda paper 19: Income Taxes: Ballot draft sweep issue: discounting current tax [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Income-Taxes/Meeting-Summaries-and-Observer-Notes/Documents/InTax0901b19obs.pdf>
13. IASB January 2009 resolution [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Income-Taxes/Meeting-Summaries-and-Observer-Notes/Pages/IASB-January-2009.aspx>
14. IFRS for SMEs in Ukrainian / МСФЗ для МСП [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifrs.org/IFRS-for-SMEs/Documents/IFRS-for-SMEs-UKR.pdf>

1. Verhovna Rada of Ukraine, Tax code of Ukraine, from 02.12.2010 No. 2755-VI, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1360004289746753> [in Ukrainian]
2. Ozeran, A., Korshykova, R. (2012), "Problems of representation of VAT balances on financial statements preparation", Accounting and audit, No. 9, pp. 32–38. [in Ukrainian, Russian]
3. Official IFRS translations (in Ukrainian, 2013), available at: <http://www.ifrs.org/IFRSs/Pages/Official-Unaccompanied-IFRS-Translations.aspx#uk>
4. Cabinet of Ministers of Ukraine, Regulation 'On issue of domestic state loan bonds for refund of value added tax amounts', from 21.05.2014 No. 139 available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/139-2014-%D0%BF> [in Ukrainian]
5. Cabinet of Ministers of Ukraine, Regulation 'On issue of domestic state loan bonds for refund of value added tax amounts', from 12.05.2010 No. 368 available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/368-2010-%D0%BF> [in Ukrainian]
6. Cabinet of Ministers of Ukraine, Regulation 'On issue of domestic state loan bonds for settlement of overdue budget value added tax liability', from 25.12.2003 No. 2014 available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2014-2003-%D0%BF> [in Ukrainian]
7. Cabinet of Ministers of Ukraine, Regulation on 'Procedure of issue, turnover, accounting for financial treasury bills, issued as electronic documents, and payments on them', from 21.08.2013 No. 683 available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/683-2013-%D0%BF> [in Ukrainian]
8. VAT-bonds were sold at an exchange for the first time, available at: <http://delo.ua/finance/zakljuchena-pervaja-birzhevaja-144070/> [in Russian]
9. Results of placement of domestic state loan bonds on August 10, 2010, available at: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=268670&cat_id=34948 [in Ukrainian]
10. Results of placement of domestic state loan bonds on July 22, 2014, available at: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=400697&cat_id=391243 [in Ukrainian]
11. Framework (Official IFRS translations, in Ukrainian, 2013) available at: <http://eifrs.iasb.org/eifrs/bnstandards/fr/2013/frgvtconceptualframework.pdf>
12. Agenda paper 19: Income Taxes: Ballot draft sweep issue: discounting current tax, available at: <http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Income-Taxes/Meeting-Summaries-and-Observer-Notes/Documents/InTax0901b19obs.pdf> [in English]
13. IASB, Resolution from January 20, available at: <http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Income-Taxes/Meeting-Summaries-and-Observer-Notes/Pages/IASB-January-2009.aspx> [in English]
14. IFRS for SMEs in Ukrainian, available at: <http://www.ifrs.org/IFRS-for-SMEs/Documents/IFRS-for-SMEs-UKR.pdf>

Дата подання рукопису: 19.08.2014 р.